

Bijlage 1 Toelichting LLO instrumenten

Doel: Meer mensen volgen scholing

SLIM scholingssubsidie

Sinds maart 2025 is SLIM scholingssubsidie beschikbaar voor opleidingen uit de sectorale Ontwikkelpaden voor de maatschappelijk cruciale sectoren zorg en welzijn, onderwijs, kinderopvang, techniek, bouw en energie, ICT, groen.¹ Hiermee kan ook aanvullende taalscholing gefinancierd worden voor werkenden en werkzoekenden met beperkte basisvaardigheden. Met de scholingssubsidie willen we gericht wat doen aan de personeelskrapte in deze sectoren. Ook stimuleren we dat de subsidie wordt gebruikt voor in- en doorstroom van mensen met een kwetsbare arbeidsmarktpositie. Dit doen we door meer cofinanciering te vragen van werkgevers of sectorfondsen voor opleidingen vanaf mbo-niveau 3. We subsidiëren 90% van de kosten van opleidingen tot en met niveau 3 en 40% vanaf niveau 4. Voorwaarde voor het aanvragen van scholingssubsidie door de betreffende sectoren is dat ze samenwerken met arbeidsmarktregio's voor instroom van werkzoekenden via scholing.

De motie Saris (29544-1302)² vraagt te verkennen of en zo ja hoe regionale scholingsfondsen een collectieve aanvraag voor de SLIM-scholingssubsidie kunnen indienen. We hebben dit verkend en komen tot de conclusie dat dit niet wenselijk is. Het mogelijk maken van regionale aanvragen naast de landelijke sectorale aanvragen zou leiden tot versnippering van middelen, extra governanceafspraken en verwarring bij betrokken partners. Het is daarmee niet doelmatig, mede gezien de korte looptijd van deze regeling. De regionale scholingsfondsen kunnen uiteraard wel een rol hebben in de uitvoering van een landelijke sectorale subsidieaanvraag, ook nu al. We zullen de regionale scholingsfondsen en sectoren ondersteunen door hen te informeren over hoe zij samen kunnen werken binnen de huidige regeling.

Sectorale Ontwikkelpaden

Ontwikkelpaden laten zien welke banen er in een sector zijn en welke opleidingen daarbij horen.³ Ze worden gemaakt door de sociale partners van een sector en door de Minister van SZW erkend op grond van de SLIM-regeling.⁴ Ontwikkelpaden helpen mensen die een (nieuwe) baan zoeken. Met Ontwikkelpaden maken we instroom, doorstroom en overstappen makkelijker en dragen we bij aan meerdere maatschappelijke doelen tegelijkertijd: arbeidstoeleiding van werkzoekenden, van-werk-naar-werk-transities, aanpak van personeelstekorten, en het vergroten van de arbeidsproductiviteit.

In een Ontwikkelpad staat alleen arbeidsmarktrelevante, praktijkgerichte scholing. Het zijn (delen van) opleidingen die je kunt combineren met werken. Ook instapfuncties, waar geen kwalificatie-eisen voor zijn, zijn onderdeel van Ontwikkelpaden. Hierdoor wordt het gemakkelijker voor mensen zonder startkwalificatie⁵ om in te stromen. Ook statushouders kunnen hier tijdens of na hun inburgeringstraject gebruik van maken. Zo stimuleren we het scholen van mensen in wie het minste wordt geïnvesteerd. En helpen we ze om toe te werken naar een duurzame positie op de arbeidsmarkt.

Met sectoren, sociale partners en arbeidsmarktregio's blijven we in gesprek hoe we Ontwikkelpaden zo goed mogelijk gebruiken. We onderzoeken of we kunnen gaan werken met voorschakeltrajecten: opleidingen ter voorbereiding op een functie uit een Ontwikkelpad. In het voorschakeltraject kunnen werkzoekenden zich oriënteren op werk en werknemers- en basisvaardigheden waaronder taal leren. Eventueel aangevuld met eerste beroepsvaardigheden. De infrastructuur van sociaal ontwikkelbedrijven kan hier ook voor gebruikt worden. Ook volgen we de inzet van VNO-NCW om zo mogelijk te komen tot een branche overstijgend kader voor het waarderen van non-formele opleidingen. Daarmee kunnen deze opleidingen een plek krijgen in Ontwikkelpaden. Samen met partners in de regio gebruiken we het Ontwikkelpad om specifieke

¹ Kamerstukken II, 2024-2025, 30 012, nr. 158, Slim investeren in leven lang ontwikkelen

² Gewijzigde motie van de leden Saris en Patijn over de SLIM(-regeling) zo aanpassen dat regionale scholingsfondsen de subsidie kunnen gebruiken als hoofdaanvrager (t.v.v. 29544-1296)

³ De erkende Ontwikkelpaden zijn gepubliceerd op [Rijksoverheid.nl](https://rijksoverheid.nl). De opleidingen uit de Ontwikkelpaden staan op [Leeroverzicht.nl](https://leeroverzicht.nl). Op [Leerbanenmarkt.nl](https://leerbanenmarkt.nl) staat welke werkgevers een mbo-leerbaan binnen een Ontwikkelpad aanbieden. Sectoren nemen zelf hun Ontwikkelpaden in gebruik. De Stichting Nederland Onderneemt Maatschappelijk ondersteunt hen daarbij. SZW stimuleert en faciliteert samen met het Landelijk Ondersteuningsteam Regionale Arbeidsmarkt het gebruik ervan door arbeidsmarktregio's.

⁴ In de brief aan uw Kamer d.d. 22-11-2024 getiteld Slim investeren in leven lang ontwikkelen is toegelicht onder welke voorwaarden scholing wordt opgenomen in een Ontwikkelpad en wanneer de Minister van SZW overgaat tot erkennen.

⁵ Een startkwalificatie is (minimaal) een diploma havo, vwo of mbo-niveau 2 of hoger.

doelgroepen aan een duurzame baan te helpen. Denk aan jongeren zonder startkwalificatie, anderstaligen, zoals statushouders, Oekraïense ontheemden en arbeidsmigranten, en mensen met een beperking met of zonder baan bij een reguliere werkgever/sociaal ontwikkelbedrijf of actief in de dagbesteding.

Onderzoek naar verbreding wettelijke taak

De minister van OCW heeft onderzoek laten doen naar uitbreiding van de wettelijke taak op LLO voor publieke onderwijsinstellingen. Met als doel om de onderwijs-arbeidsmarkt infrastructuur in Nederland zodanig in te richten dat publieke en private opleiders samen beter in staat zijn de vraag van werkenden, werkzoekenden en werkgevers te bedienen. Daarvoor moet de vraag zelf ook verder aangejaagd worden. Het onderzoek toont hoe de publieke infrastructuur beter kan worden ingericht voor bij- en omscholing via een wettelijke zorgplicht gericht op vraagarticulatie en door meer maatwerkmogelijkheden in het mbo, hbo en wo. Hierdoor kan het publieke onderwijs in aanvulling op private opleiders beter aansluiten op de veranderende arbeidsmarkt, en op de vraag van bedrijven, werkenden en werkzoekenden. Parallel hieraan is een deelverkenning uitgevoerd naar de rol van publieke mbo-instellingen in de bijscholing van groepen met minder basisvaardigheden. Het kabinet geeft in het voorjaar van 2026 een reactie op beide verkenningen. De verkenningen zijn bijgevoegd bij deze brief.

Wetsvoorstel Leeruitkomsten in het hoger onderwijs (Onderwijs agenda LLO)

De wet leeruitkomsten hoger onderwijs trad januari 2025 in werking. Deze wet kwam voort uit het succesvolle experiment leeruitkomsten. Deeltijdopleidingen en duale opleidingen in het hbo zijn in dat experiment flexibeler en aantrekkelijker geworden. Erkenning van wat volwassenen al kennen en kunnen leidde tot verkorte opleidingstrajecten op maat, en in opleidingen werd leren op en van het werk benut. Tijdens het experiment steeg de instroom in deeltijd hbo met 67% en in duaal hbo met 55% (periode 2015-2021). Met de wet leeruitkomsten is nu gewaarborgd dat ho-instellingen maatwerkopleidingen kunnen blijven verzorgen.

Arbeidsmarktregio's

Om het gebruik te stimuleren van de LLO-instrumenten sluiten we aan op de Landelijke Meerjarenagenda die onderdeel is van de hervorming van de arbeidsmarktinfrastructuur.⁶ In de arbeidsmarktregio werken gemeenten, UWV, sociale partners, onderwijs en SBB samen om mensen te ondersteunen die het niet lukt om zelf aan het werk te komen of blijven. In alle 35 arbeidsmarktregio's worden Werkcentra geopend. Hier kunnen werkgevers, werkzoekenden en werkenden terecht voor advies over werk en scholing. Daarnaast zijn in veel regio's scholingsfondsen actief. Zij zetten in op het combineren van verschillende publieke en private regelingen, meestal in samenwerking met de Werkcentra. SZW zet zich samen met VNG, IPO en G40 in om in alle regio's deze verbinding tot stand te brengen. Voor de regio's en de scholingsfondsen zijn vooral sectorale Ontwikkelpaden in combinatie met de SLIM scholingssubsidie relevant. SZW ondersteunt daarom met het Landelijk Ondersteuningsteam Regionale Arbeidsmarkt de samenwerking tussen regio's en sectoren en het benutten van regionale scholingsfondsen.

SZW verkent met gemeenten en het UWV hoe we praktijkgerichte scholing beter kunnen verankeren in wet- en regelgeving als instrument om werkzoekenden duurzaam toe te leiden naar werk. Deze vorm van scholing kan een uitkomst zijn voor mensen zonder startkwalificatie. Naar schatting heeft de helft van de bijstandsgerechtigden en een derde van de mensen met een WW-uitkering geen startkwalificatie.⁷ Voor jongeren is in de wet van school naar duurzaam werk, die recent is aangenomen door de Eerste Kamer, al sterkere sturing op de inzet van praktijkgerichte scholing opgenomen. Zo moeten scholen en gemeenten over de inzet van praktijkgerichte scholing samenwerkingsovereenkomsten maken in hun regionale programma's. Hiermee wordt tevens invulling gegeven aan de moties van het lid Gijs van Dijk⁸ en het lid Nijkerken-de Haan/Tielen⁹.

Het combineren van werken met leren is een van de meest effectieve re-integratie instrumenten.¹⁰ We onderzoeken daarom hoe we de gezamenlijke inzet van gemeenten en UWV op scholing in de arbeidsmarktregio kunnen verbeteren. Dat vergemakkelijkt het maken van afspraken met werkgevers en zorgt voor gezamenlijke vraagarticulatie richting opleiders. We verwachten dat dit ook leidt tot een beter passend opleidingsaanbod. Binnen spoor 2 van 'Participatiewet in balans' is een beleidsoptie uitgewerkt gericht op een stevigere inzet op scholing door gemeenten.

⁶ Deze agenda wordt dit najaar uitgewerkt.

⁷ Onder een startkwalificatie verstaan we een havo- of vwo-diploma, of een diploma op niveau 2 van het mbo en hoger.

⁸ Kamerstukken II, 2020-2021, 35 669, nr. 5, motie van het lid Gijs van Dijk.

⁹ Kamerstukken II, 2020-2021, 35 570-XV, nr. 31, motie van de leden Nijkerken-de Haan en Tielen.

¹⁰ De Beleidsonderzoekers (2024) Notitie literatuuronderzoek. Meerwaarde scholing werkzoekenden.

Verkenning publiek-private infrastructuur persoonlijke leer- en ontwikkelbudgetten

Voor verschillende groepen zijn financiën een drempel om in scholing te investeren. We verkennen of we een publiek-private infrastructuur voor persoonlijke leer- en ontwikkelbudgetten op kunnen zetten, in navolging van de commissie Regulering van Werk, de SER, en de Europese aanbeveling¹¹. De uitkomsten van deze verkenning vormen de basis voor besluitvorming door een nieuw kabinet

Een leerrekening is nog geen vastomlijnd instrument, maar een systeem dat moet passen bij de situatie en verantwoordelijkheid van alle betrokken partijen. Landen geven hier verschillend invulling aan. De effectiviteit hangt af van verschillende factoren. In het bijzonder moet er ook een goede ondersteuningsinfrastructuur zijn, juist voor mensen die zich niet snel laten scholen. Hiervoor willen we aansluiten op de regionale arbeidsmarktinfrastructuur.

De verkenning noemt de doelstellingen, mogelijke varianten en hoe het proces daarheen kan verlopen. Daarbij benutten we de eerder uitgevoerde ambtelijke interdepartementale verkenning, onderzoeken en ervaringen uit het buitenland.¹² De verkenning komt in samenwerking met sociale partners, UWV, gemeenten en andere belanghebbenden tot stand. Waar we naartoe werken is een duurzame en toegankelijke financiële infrastructuur voor LLO. Voor de beroepsbevolking en passend bij de verantwoordelijkheden die werkgevers, collectieven van werkgevers en werknemers, gemeenten en UWV hebben voor scholing van zowel werkenden als werkzoekenden. Zij werken hiervoor samen in de arbeidsmarktregio's.

Doel: Meer bedrijven investeren in leercultuur

Ondersteuning bedrijven met programma Leercultuur

Veel organisaties hebben moeite om tijd, middelen en aandacht vrij te maken voor scholing. Zeker als het gaat om informeel leren of ontwikkeling buiten formele opleidingen. Het programma Leercultuur stimuleert een cultuur waarin leren onderdeel wordt van het dagelijks werk, en waarin werkgevers en werknemers actief worden ondersteund om scholing en ontwikkeling structureel te verankeren.

Vorig jaar startte de campagne 'Leren op de werkvloer levert iets op'. Hierin lanceerden we de QuickScan Leercultuur: een digitale vragenlijst voor mkb-bedrijven. Bedrijven krijgen binnen vijf minuten na het invullen een persoonlijk rapport met advies en tips om de leercultuur in hun bedrijf verbeteren. De campagne wordt dit jaar weer gedaan met een verbeterde versie.

SLIM mkb-regeling

In het mkb is leren en ontwikkelen minder vanzelfsprekend dan bij grotere bedrijven. Daarom is SZW in 2020 gestart met de SLIM mkb-regeling¹³ die leren en ontwikkelen in het mkb stimuleert, zodat bedrijven meer investeren in het "bij de tijd" houden van vakken en vaardigheden. De regeling levert positieve resultaten op bij individuele mkb-bedrijven en ook bij samenwerkingsverbanden. Bedrijven maken bijvoorbeeld meer tijd en geld vrij voor leren en ontwikkelen en nemen duidelijker strategieën hiervoor op in hun beleid. Uit de eendevaleuatie van de eerste SLIM-Subsidie (2020-2024) blijkt dat SLIM het mkb, verspreid over veel sectoren, goed weet te bereiken. Er zijn meer aanvragen dan budget. In de periode 2020-2023 konden ongeveer 5500 van de in totaal meer dan 17.000 aanvragen toegekend worden met het beschikbare budget. Het gaat om een potentieel bereik van tienduizenden werknemers.

Op meerdere aspecten zijn er positieve effecten op individuele mkbbedrijven, zoals op leercultuurkenmerken en op de deelname aan scholings- en ontwikkelactiviteiten. Ontvangers van de subsidie geven zelf gemiddeld bijna 50% meer uit aan scholing. Bij 78% van de subsidieontvangers maken de resultaten van het SLIM project ook na de subsidie onderdeel van het regulier beleid.

Doel: Beter aansluiten op behoeften aan opleidingsaanbod bij bedrijfsleven en regio

¹¹ De Europese Raad deed in 2022 de aanbeveling aan de lidstaten om individuele leerrekeningen te overwegen zodat mensen opleidingen kunnen volgen die relevant zijn voor de arbeidsmarkt, en om de toegang tot werkgelegenheid en het behoud ervan te bevorderen. De lidstaten die hiervoor kiezen wordt aanbevolen ook een faciliterend kader op te zetten.

¹² Kamerstukken II, 2022-2023, 30 012, nr. 156, bijlage: Verkenning individuele leerbudgetten en leerrechten ter stimulering van LLO; Kamerstukken II, 2019-2020, 29 544, nr. 970, Rapport Commissie Regulering van Werk (Commissie Borstlap).

¹³ Stimuleringsregeling voor leren en ontwikkelen in mkb-ondernemingen en samenwerkingsverbanden van het mkb

Skillsgerichte arbeidsmarkt

Door te focussen op wat mensen kunnen, krijgen meer mensen de kans om passend werk te vinden en kunnen werkgevers beter talent werven. In zo'n skillsgerichte arbeidsmarkt ligt de focus op de competenties. De vaardigheden die iemand heeft én wat er nodig is voor een beroep.

De verbinding hiertussen leggen we met CompetentNL, een belangrijk instrument voor skillgericht leren en werken. CompetentNL is een landelijke standaard om kennis, vaardigheden en competenties (kortweg skills) eenduidig te beschrijven. Dat helpt werkenden, werkzoekenden, werkgevers, onderwijsinstellingen en loopbaanprofessionals om elkaar beter te begrijpen en om werk en scholing beter op elkaar aan te laten sluiten.

CompetentNL laat zien welke skills nodig zijn voor verschillende functies en welke skills mensen hebben. Daarmee biedt het een basis voor betere matching en om- en bijscholing. Sinds 24 september jl. is CompetentNL beschikbaar. Het systeem wordt momenteel breed toegankelijk gemaakt, zodat het voor beleid, praktijk en ondersteunende platforms gebruikt kan worden voor bijvoorbeeld vacatureteksten, opleidingsprofielen of loopbaanadvies.

We zorgen er daarnaast voor dat CompetentNL goed aansluit bij andere instrumenten, zoals Leeroverzicht, zodat mensen ook kunnen zien waar zij de benodigde vaardigheden kunnen ontwikkelen. Op termijn willen we de infrastructuur verder versterken. Met meer samenhang met andere beleidsmaatregelen, zoals de verkenning naar leerrekeningen en het stimuleren van leercultuur via de SLIM mkb-regeling. Sociale partners stimuleren werkgevers ook om de stap te zetten naar de skillsgerichte arbeidsmarkt. Zij zoeken daarbij ook de verbinding met de sectorale Ontwikkelpaden.

Publiek private samenwerking (pps)

In de afgelopen 10 jaar ontstonden ruim 550 publiek-private samenwerkingsverbanden (pps') waarin 21.000 bedrijven, 18.000 docenten en 149.000 studenten de aansluiting tussen beroepsonderwijs en arbeidsmarkt aantoonbaar verbeterden.

Investerings in onderwijs en scholing hebben een positieve invloed op de innovatiekracht en productiviteit van bedrijven. Door de pps'en krijgen (kleine) bedrijven betere toegang tot voldoende gekwalificeerd personeel. Hierdoor stijgt de productiviteit en draagt het project bij aan het verdienvermogen van Nederland. Het Regionaal Investeringsfonds (RIF) en het Katapultnetwerk¹⁴ investeren structureel in krachtige publiek-private samenwerkingen die het beroepsonderwijs vernieuwen en versterken. Deze samenwerkingen zorgen ervoor dat het onderwijs beter aansluit op de actuele en toekomstige behoeften van het bedrijfsleven en de regionale arbeidsmarkt. Door gezamenlijk ontwikkelde opleidingen, praktijkgericht onderzoek en hybride leeromgevingen ontstaat een dynamiek waarin studenten, docenten en ondernemers samen werken aan innovatie en vakmanschap.

Met het NGF-programma Opschalen pps'en willen we de kloof tussen het beroepsonderwijs en de arbeidsmarkt verder dichten. Het programma geeft een impuls aan LLO, het productiviteitsniveau van mkbbedrijven en de toepassing van innovaties in de praktijk. Met het NGF-programma willen we de structurele mismatch tussen beroepsonderwijs en arbeidsmarkt verminderen. Door innovatiekracht te versterken, LLO te stimuleren, en de productiviteit van het mkb te verhogen. Het programma pakt structurele knelpunten aan door te investeren in 15 High Impact PPS'en (HIP's): langdurige samenwerkingen die verankerd zijn in regionale ecosystemen én gericht zijn op grote maatschappelijke transitie. In 2026 starten bovendien vier nieuwe HIP's vanuit een maatwerksubsidieregeling van €12 miljoen (looptijd 2026-2029). Deze nieuwe initiatieven richten zich, naast de doelstellingen van het programma opschaling pps'en, specifiek op de relatie tussen technologische innovatie, arbeidsproductiviteit en ondersteuning van het mkb. Hiermee verdiept en verbreedt de opgave van het programma zodat het structurele impact en landelijke dekking krijgt.

LLO Katalysator

De LLO Katalysator investeert in een arbeidsmarkt die veerkrachtig, innovatief en toekomstbestendig is. Hiervoor versnelt het programma regionale samenwerkingsverbanden van publiek-private samenwerkingen waar vraag en aanbod, met name rondom nieuwe kennis en vaardigheden voor transitie bij elkaar komen. Het doel is om te komen tot duurzame ecosystemen in de regio waar onderwijs en bedrijfsleven samen snel zicht hebben op de noodzakelijke kennis en vaardigheden voor het veranderende werk, in staat zijn elkaar ook snel te vinden over wat dit betekent voor bedrijven en personeel, hiervoor gezamenlijk leer- en ontwikkeloplossingen te

¹⁴ www.wijzinkatapult.nl

bieden en zo voortdurend te werken aan een sterkere leercultuur waarin leren en ontwikkelen vanzelfsprekend is. Met subsidies worden initiatieven gesteund, opgezet en opgeschaald waarin regionale samenwerking tussen bedrijfsleven en onderwijs centraal staat. Inmiddels zijn er 100 projecten door heel Nederland opgezet vooral gericht op de energie- en grondstoffentransitie. Deze initiatieven zorgen dat wat mensen leren beter aansluit op de actuele en toekomstige behoeften van de regionale economie. Daarmee worden zowel de wendbaarheid van werknemers als de concurrentiekracht van regio's versterkt.